

De juridische positie van wetsovertreders met een psychische stoornis

De implementatie van een internationaal en Europees raamwerk in België

8^e Vlaams Geestelijke Gezondheids-congres
Antwerpen, 20-21 september 2016

Els Schipaanboord

Achtergrond en doelstelling

- Schendingen mensenrechten
- Dominantie strafrecht
- Juridisch raamwerk
- Integratie strafrecht en gezondheidsrecht
- Verbetering juridische positie
- Sterktegericht: geen juridisch begrip, wel raakvlakken

Raamwerk - methode

Psychische
stoornis

Wetsovertreder

CRPD

ECHB

MI Principles

Standard Rules

MR Declaration

DP Declaration

MHCL 10

Rec (2004) 10

Rec (83) 2

Rec (2006) 5

Rec (92) 6

---EU

---Council of Europe

---UN

---WHO

---European Committee

ECHR

SMR

EPR

Proc Roadmap

Comm Rec (2013)

UN Handbook

ECPT

CPT-Standards

Raamwerk - 6 categorieën

Informatie

Toestemming

Vertrouwelijkheid

Procedurale
rechten en
waarborgen

Assessment

Behandeling

Schipaanboord, A.E. (2016), "Een juridisch kader voor wetsovertreders met een psychische stoornis" in : T. Vander Beken et al. (eds), *Sterktes van mensen. Sterktegerichte strategieën voor het ondersteunen van mensen met een psychiatrische problematiek die strafbare feiten pleegden*, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, pp. 75-93.

Informatie

Verdedigingsbelang - behandelingsbelang

- Schriftelijk en mondeling
- Taal
- Volledigheid
- Toegankelijke wijze
- Heeft de ontvanger het begrepen?

Informatie - België

Wet op de internering

- Inzage in dossier
- Exceptie: klaarblijkelijk ernstig nadeel voor de gezondheid (rbm op advies psa)

Wet betreffende de rechten van de patiënt – art. 7

- Informatieverstrekking
 - Duidelijke taal
 - Verzoek tot schriftelijke bevestiging
- Exceptie: klaarblijkelijk ernstig nadeel voor de gezondheid + na consultatie beroepsgenoot + alsnog meedelen indien...

Toestemming

Respect voor autonomie

- Weloverwogen en geïnformeerde keuze:
(informed consent)

versus

- Dwang- en drangkader bij strafrechtelijke titel

Toestemming - België

Wet op de internering

- absent

Wet betreffende de rechten van de patiënt – art. 8

- Geïnformeerde, voorafgaande en vrijwillige toestemming
- Nota bene: weigeren of intrekken van toestemming tot tussenkomst/medische interventie

Vertrouwelijkheid

Arts / patiënt

- Inmenging derden
- Geheimhouding
- Doorbreking in geval van zwaarwegende maatschappelijke belangen maar restrictief

Vertrouwelijkheid - België

Wet op de internering

- absent

Wet betreffende de rechten van de patiënt - art. 10

- Bescherming persoonlijke levenssfeer + respect intimiteit
- Exceptie tav inmenging: bij wet voorzien + met het oog op volksgezondheid of rechten en vrijheden derden

Procedurale rechten en waarborgen

Recht op een eerlijk proces, verdedigingsbelang

Vulnerable defendants

- Bijstand raadsman
- Appropriate adult & wettelijk vertegenwoordiger
- Beroepsprocedures

Procedurale rechten en waarborgen - België

Wet op de internering

- Raadsman
- Wettelijk vertegenwoordiger
- Beroep tegen vonnis kbm

Wet betreffende de rechten van de patiënt – art. 14

- Vertegenwoordiging igv wilsonbekwaamheid
- Beroepsmogelijkheden: absent

Assessment

Recht op een 'goed' assessment

Toerekeningsvatbaarheid en recidive

- Gedragsdeskundig onderzoek
- Risico-taxaties
- Sterktegerichte bejegening

Assessment - België

Wet op de internering – art. 5-6

- Psychiatrisch deskundigenonderzoek
- Klinische observatie

Wet betreffende de rechten van de patiënt

- absent

Behandeling

Cure, care & herstel

Behandelklimaat en therapeutische omgeving

- Behandeling
- Verzorging
- Beveiliging
- Faciliteiten

Behandeling - België

Wet op de internering – art. 2

- Recht op zorg
- (Over)plaatsing niet in psa afdeling van een gevangenis

Wet betreffende de rechten van de patient

- absent

Conclusies en aanbevelingen

Categorieën	Stand van zaken en aanbevelingen
Informatie	Meer waarborgen, restrictie toelaatbaar
Toestemming	Conform vereisten, nastreven informed consent
Vertrouwelijkheid	Conform vereisten
Procedurele rechten en waarborgen	Bijstand/vertegenwoordiging: <i>ad hoc</i> toetsing met het oog op behoud autonomie Beroepsmogelijkheden: meer waarborgen
Assessment	Professionalisering maar in grotere mate inspelen op sterktes van individuen
Behandeling	Professionalisering maar implementatie praktijk?

EHRM: pilootarrest inzake internering

EHRM, 6 september 2016, nr. 73548/13, W.D./België

- Structureel probleem, grote groep mensen
- Schadevergoeding voor W.D.
- Opschorting hangende rechtszaken
- Deadline van 2 jaar om orde op zaken te stellen
- Omzetting pilootarrest in nationaal recht

Oordeel Hof – schendingen

- Art. 3 EVRM – verbod op onmenselijke behandeling
- Art. 5, §1 EVRM – recht op vrijheid en veiligheid
- Art. 5, §4 EVRM – recht op rechterlijke controle van vrijheidsberoving
- Art. 13 EVRM – recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel

- A.E. Schipaanboord & J.M.L. van Mulbregt (2016), “Klinische observatie in Nederland en België”, *Orde van de Dag*, nr. 74, p. 58-70.
- A.E. Schipaanboord (2016), “Een juridisch kader voor wetsovertreders met een psychische stoornis” in: T. Vander Beken, E. Broekaert, K. Audenaert, F. Vander Laenen, S. Vandevelde & W. Vanderplasschen (red.), *Sterktes van mensen. Sterktegerichte strategieën voor het ondersteunen van mensen met een psychiatrische problematiek die strafbare feiten pleegden*, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, pp. 75-93.
- H. Heimans, T. Vander Beken & A.E. Schipaanboord (2015-16), “Eindelijk een echte nieuwe en goede wet op de internering? Deel 2: De uitvoeringsfase”, *Rechtskundig Weekblad*, nr. 2, p. 42-62.
- A.E. Schipaanboord & T. Vander Beken (2015), “De interneringswet van 2014” in: C. Wittouck, K. Audenaert & F. Vander Laenen (red.), *Handboek forensische gedragswetenschappen*, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, pp. 53-80.
- H. Heimans, T. Vander Beken & A.E. Schipaanboord (2014-15), “Eindelijk een echte nieuwe en goede wet op de internering? Deel 1: De gerechtelijke fase”, *Rechtskundig Weekblad*, nr. 27, p. 1043-1064.
- J.W. Hummelen, C.M. van Esch, A.E. Schipaanboord & T.S. van der Veer (2013), “Het inzage- en correctierecht bij gedragsdeskundig onderzoek in strafzaken”, *Expertise en recht*, nr. 2, p. 44-49.

Dank voor uw aandacht!

www.ircp.org

Faculteit Rechtsgeleerdheid

Vakgroep criminologie, strafrecht & sociaal recht

Els Schipaanboord

Els.Schipaanboord@UGent.be